

prima instanță: Judecătoria Căușeni, sediul Central (A.Costiuc)

instanța de apel:Curtea de Apel Chișinău (A.Panov, M.Anton, V.Cotorobai)

DECIZIE

05 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al
Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Cuciuc Victor,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Cuciuc Victor împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.31 din 27.11.2017 prin care a fost refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă,

împotriva deciziei din 18 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care a fost admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și a fost casată hotărârea din 14 mai 2018 a Judecătoria Căușeni, sediul Central, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La data de 31.01.2018, reclamantul Victor Cuciuc a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei nr.31 din 27.11.2017 prin care a fost refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat, că în anul 2010, întrunind condițiile prevăzute de Legea 1544 din 23.06.1993, ultimul a devenit pensionar, fiindu-i stabilită pensia pentru vechime în muncă, concomitent fiind prelungit și termenul de aflare în serviciul de bază.

A menționat că, în perioada anilor 2013-2016, a activat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, după care a fost transferat la Departamentul Instituției Penitenciare, Ministerul Justiției, iar la data de 02 august 2017 prin Ordinul Ministrului Justiției a trecut în rezervă.

A relatat că, la data de 02 octombrie 2017 s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale în vederea recalculării pensiei în conformitate cu prevederile art.61 al Legii nr.1544 din 23.06.1993, fiind emis de către pîrît un refuz în acest sens.

A notat că, la 15 decembrie 2017, a depus o cerere prealabilă conform prevederilor art.14 al Legii contenciosului administrativ, iar la data de 18 ianuarie 2018 a primit răspuns prin care i s-a refuzat admiterea cerințelor sale, fiind nevoit să se adreseze în instanța de judecată.

Prin hotărârea din 14 mai 2018 a Judecătorei Căușeni, sediul Central s-a admis acțiunea. S-a anulat decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale de refuz nr.31 din 27.11.2017 prin care s-a refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite lui Cuciuc Victor pensia pentru vechimea în muncă conform prevederilor art.61 al Legii nr.1544 din 23 iunie 1993.

Prin decizia din 18 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și a fost casată hotărârea din 14 mai 2018 a Judecătorei Căușeni, sediul Central, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

La 23 ianuarie 2019 Cuciuc Victor a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului s-a indicat că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, or atât în cererea prealabilă cât și în cererea de chemare în judecată s-a solicitat recalcularea pensiei în temeiul art.61 al Legii 1544.

Mai mult ca atât, au fost prezentate acte care demonstrează că recurentul a activat după stabilirea pensiei, fiind ofițer din corpul de comandă a structurilor de forță a RM, având gardul de locotenent-colonel, prin urmare au fost întrunite condițiile art.61 alin.2 a Legii 1544.

După cum rezultă din speță, litigiul a fost soluționat în baza Legii contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10.02.2000.

Prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018 a fost adoptat Codul Administrativ al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 257 alin. (1) din Codul administrativ, prezentul cod a intrat în vigoare la 01 aprilie 2019, iar conform alin. (2) la data intrării în vigoare a prezentului cod, se abrogă Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10.02.2000.

În conformitate cu art. 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Din sensul normei de drept enunțate urmează că, legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale.

În conformitate cu art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și restituie cauza instanței de apel dacă, în baza limitelor stabilite de lege ale examinării recursului, nu poate adopta o soluție finală în acest caz.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa integral decizia instanței de apel și de a restitui cauza instanței de apel din următoarele considerente.

Pe parcursul judecării cauzei s-a constatat că, Cuciuc Victor în anul 2010, întrunind condițiile prevăzute de Legea 1544 din 23.06.1993, a devenit pensionar, fiindu-i stabilită pensia pentru vechime în muncă, concomitent fiind prelungit și termenul de aflare în serviciul de bază.

Ulterior, în perioada anilor 2013-2016, a activat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, apoi a fost transferat la Departamentul Instituției Penitenciare, Ministerul Justiției, iar la data de 02 august 2017 prin Ordinul Ministrului Justiției a trecut în rezervă.

La data de 02 octombrie 2017 s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale în vederea recalculării pensiei în conformitate cu prevederile art.61 al Legii nr.1544 din 23.06.1993, fiind emis de către pârât un refuz în acest sens.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Cuciuc Victor a solicitat anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.31 din 27.11.2017 prin care a fost refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, anulând decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale de refuz nr.31 din 27.11.2017 prin care s-a refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite lui Cuciuc Victor pensia pentru vechimea în muncă conform prevederilor art.61 al Legii nr.1544 din 23 iunie 1993.

Ulterior, instanța de apel fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale a casat hotărârea din 14 mai 2018 a Judecătoriei Căușeni, sediul Central și a emis o nouă hotărâre de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

La adoptarea soluției sale, instanța de apel a invocat că în conformitate cu prevederile art.2 din Legea nr.1544 din 23 iunie 1993, militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne care au dreptul la pensie li se stabilește pensie după eliberare din serviciu. Persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne și care au dreptul la pensie în conformitate cu art.13 lit.a) din prezenta lege li se acordă, de la

data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în mărime de 50% din suma pensiei cuvenite.

Instanța de apel a relatat că norma citată mai sus, stabilește expres momentul apariției dreptului la pensie a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne.

Instanța de apel a menționat că dreptul la pensie apare o singură dată după eliberare din serviciu, cu dreptul de a fi recalculată în condițiile legii, deoarece Legea nu prevede dreptul la recalcularea pensiei după o eventuală reangajare în serviciul și după eliberarea din serviciu pensia acestuia să fie recalculată din veniturile obținute după stabilirea pensiei, precum pretinde intimatul-reclamant.

A concluzionat instanța de apel că, intimatul-reclamant, solicită de fapt stabilirea unei noi pensii din salariul (solda) obținut în ultimele 12 luni (iulie 2017 - august 2016) de la eliberarea repetată din serviciu, conform certificatului despre întreținere bănească nr.16 din 09.08.2017 (f.d.17).

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că, decizia instanței de apel este una arbitrară, nefiind elucidate toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei și fiind interpretate eronat normele de drept material.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Totodată, în conformitate cu art. 373 alin. (1), (2) și (5) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

După cum rezultă din actele cauzei, Cuciuc Victor a solicitat anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.31 din 27.11.2017 prin care a fost refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă în temeiul art.61 a Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993.

Conform art.61 alin. (1) și alin. (2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993, recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de

pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi. Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului Generalde Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere.

Astfel, dispozițiile art. 61 din Legea nr. 1554 din 23 iunie 1993, cert și expres prevăd 3 situații în care pensia pentru vechimea în serviciu stabilită anterior urmează a fi recalculată, și anume: 1) existența documentelor aflate la organele de pensionare la momentul recalculării pensiei; 2) prezentarea ulterioară a actelor suplimentare ce ar acorda persoanei dreptul la majorarea pensiei până la stabilirea pensiei, iar recalcularea pensiei se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi; 3) recalcularea pensiei se efectuează în cazul în care persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne li s-a prelungit peste limita de vârstă termenul de aflare în serviciul militar.

În contextul expus, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel, nu au elucidat pe deplin și nici nu au verificat cu certitudine în care din cele 3 situații prevăzute în art. 61 din Legea nr. 1554 din 23 iunie 1993, se încadrează cerințele recurentului Cuciuc Victor privind recalcularea pensiei în legătură cu trecerea în rezervă.

Prin urmare, instanța de apel nu a stabilit dacă recurentul Cuciuc Victor intră în categoria persoanelor ce ar putea să beneficieze de recalcularea pensiei în legătură cu trecerea în rezervă în conformitate cu dispozițiile art. 61 din Legea nr. 1554 din 23 iunie 1993, având în vedere faptul că acestuia anterior i-a fost stabilită pensie pentru vechime în muncă, concomitent fiind prelungit și termenul de aflare în serviciul de bază. Or, în perioada anilor 2013-2016, a activat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, după care a fost transferat la Departamentul Instituției Penitenciare, Ministerul Justiției, iar la data de 02 august 2017 prin Ordinul Ministrului Justiției a trecut în rezervă.

De altfel, instanța de apel și-a motivat soluția de respingere a acțiunii lui Cuciuc Victor, expunând-se la general fără însă a face un studiu amănunțit a cerințelor ultimului prin prisma art. 61 din Legea menționată.

În această ordine de idei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel și-a întemeiat concluziile de respingere a acțiunii cu interpretarea eronată a normelor de drept material, fără a elucida în acest sens toate aspectele cauzei în raport cu cerințele înaintate de către recurentul Cuciuc Victor, încălcând în așa mod drepturile ambelor părți la un proces echitabil.

Or, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit la cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat acțiunea posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a dreptului la un proces echitabil (speța Hiro Balani c. Spaniei, hotărârea din 09 decembrie 1994).

Distinct de aceasta, se reține că în sensul art. 6 alin. (1) din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii.

În temeiul celor precitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază drept arbitrară soluția instanței de apel, care nu a luat în considerare toate circumstanțele cauzei, pronunțând în acest sens o decizie neîntemeiată.

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, decizia instanței de apel pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și de a restitui cauza instanței de apel.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, cu respectarea dreptului părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. d) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se casează integral decizia din 18 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău în cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Cuciuc Victor împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.31 din 27.11.2017 prin care a fost refuzat recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă, cu restituirea cauzei Curții de Apel Chișinău.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru